

Eesti TA Looduskaitse Komisjoni 1998. aasta tegevuse aruanne

Looduskaitse Komisjon kuulub Eesti TA Bioloogia, Geoloogia ja Keemia Osakonna juurde. Tegutseb Tartus Zooloogia ja Botaanika Instituudi ruumides Veski tn. 4. Looduskaitse Komisjoni tegevust on aruandeaastal mitmel korral arutatud TA juhatuses ning Bioloogia, Geoloogia ja Keemia Osakonnas. TA juhatuse istungil 10.03.1998 (protok. 2) kinnitati komisjoni uus põhimäärus ja komisjoni uus juhatus (kinnitatud 02.06.1998, protok. 4) koosseisus: esimees Urmas Tartes (EPMÜ ZBI direktor), aseesimehed Vilju Lilleleht /senine esimees/ (EPMÜ ZBI vanemteadur) ja Heiki Tamm (Tallinna Botaanikaiaia teadusdirektor) ning sekretär Vaike Hang (EPMÜ ZBI bibliograaf). Komisjoni koosseisust lahkusid omal soovil akadeemik Viktor Masing (selle komisjoni asutajaliige 1955. aastast) ja põllumajanduskandidaat August Örd (komisjoni liige aastast 1971). Komisjoni uuteks liikmeteks kinnitati Hardi Tullus (EPMÜ metsandusteaduskonna dekaan) ja Toomas Kukk (EPMÜ ZBI teadur). Aruandeaasta lõpuks oli komisjoni koosseis 32 liikmeline.

Komisjoni XXXVII ettekannete päev teemal “Linnade haljastud ja nende kaitse” toimus 15. mail 1998 Tallinnas Keskkonnaministeeriumi saalis. Päev korraldati koostöös Keskkonnaministeeriumiga. Sissejuhatavalt kõnelesid komisjoni esimees Vilju Lilleleht, Keskkonnaministeeriumi kantsler Rein Ratas ja TA Bioloogia, Geoloogia ja Keemia Osakonnajuhataja Dimitri Kaljo. Tööd juhatasid Vilju Lilleleht ja Heiki Tamm. Kavas oli 13 ettekannet (V. Masing, H. Tamm, U. Alakivi, V. Ranniku, Ü. Erik, U. Ratas, H. Sander jt.). Ettekande Austraalia suurlinnade haljusest pidas külaline Uus-Lõuna Walesi ülikoolist doktor Inno Salasoo. Materjalid avaldatakse kogumikuna.

Aruandeaastal peeti **üldkoosolekuid** kolm: 13. veebruaril, 30. aprillil ja 20. novembril. Ühel koosolekul kuulati ja arutati Juhan Aare fosforiidisõja raamatu käsikirja, millele komisjoni arhiivist lisandus mitmeid olulisi täiendusi. On arutatud Eesti pärandkoosluste (põhiliselt puisniitude) kaitse probleeme, Tartu Toomemäe ja Aruküla koobaste kaitsega seonduvat. Tegeleti komisjoni uue põhimääruse ja liikmekonna täiendamise projektiga.

V. Lillelehe juhendamisel sai valmis Eesti kolmas **Punane Raamat** /ohustatud seened, taimed ja loomad/ (Tartu, 1998, 150 lk. koostaja ja toimetaja V. Lilleleht). Looduskaitse Komisjoni juures töötas punase raamatu toimkond. Töö rahastasid Eesti Keskkonnaministeerium ja Eesti Keskkonafond. Töö tellis Keskkonnaministeerium. Raamat valmis 25 autori ühistööna, neist komisjoni liikmeid kaheksa: Vilju Lilleleht, Arvi Järvekülg, Kuulo Kalamees, Vilma Kuusk, Nikolai Laanetu, Aare Mäemets, Tiit Randla, Toomas Saat. Raamat esitlus toimus 16. juulil 1998 Tallinnas Keskkonnaministeeriumis.

Komisjoni väljaandel ilmus veel **artiklikogumik** “Eesti looduse mitmekesisus ja selle kaitse” (Tallinn-Tartu, 1998, 128 lk.). Toimetaja Vilju Lilleleht. Artikleid 12, lisatud ingliskeelsed resümeed, must-valged fotod. Artiklite autorid: A. Miidel, E. Pirrus, H. Palang, Ü. Mander, J. Jagomägi, A. Mäemets, E. Roosaluuste, T. Kukk, K. Kull, H. Tamm, V. Lilleleht, M. Kaal, T. Sillaots, U. Timm, T. Randla, R. Väisänen (Soome) ja V. Hang. Kogumik sisaldab komisjoni XXXIII ettekannete päeva (Eesti looduse mitmekesisu ja

selle kaitse) ning XXXIV ettekannete päeva (Looduskaitse väljaspool kaitsealasiid) materjele.

Enn Pirruse juhendamisel jätkatakse Looduskaitse Komisjoni poolt algatatud **Eesti ürglooduse raamatu** koostamist. Tööd tehakse maakondade kaupa. Läänud aastal tehti välitöid Valga-, Võru- ja Põlvamaal (teha on veel Tartu - ja Jõgevamaa osa). Komisjoni liikmetest on raamatu koostamisel tegevad: Enn Pirrus, Avo Miidel, Aare Mäemets, Vaike Hang.

Looduskaitse Komisjoni arhiiv on võimaldanud korraldada **mitmeid looduskaitse ajalugu käsitlevaid avalikke näitusi** (koostaja V. Hang). 6.-8. oktoobrini Pärnus toimunud loodushoiu ja turismi alasele konverentsile koostati näitus, mis andis põhjaliku ülevaate meie looduskaitsest (-hoiust) enne II maailmasõda (koos läinud aegade loodusajakirjade väljapanekuga). Novembris koostati Tartus Baeri majas ajakirja "Eesti Loodus" 65. aastapäeva tähistamiseks ülevaatenäitus. Avaliku näitusega tähistati komisjoni kunagiste liikmete Vambola Maavara 70. sünnipäeva ja Liivia Laasimeri 80. sünniaastapäeva. Augustis oli Pärnumaal Tõstamaa seltsimajas näitus Eesti ürglooduse raamatu koostamise eesmärkide ja raamatusse kantud kohalike suurte rändrahnude tutvustamiseks. Komisjon austas Aino Kumarit tema 90. sünnipäeval.

1998. aasta Kumari looduskaitsepreemia laureaadiks valiti Vaike Hang ja Anto Raukas.

Enamusel komisjoni liikmetest ühtib looduskaitsetöö suuremal või vähemal määral nende igapäevatööga. Kõrgkoolides õpetatakse keskkonnakursusi, juhendatakse üliõpilastöid. On tehtud looduskaitsealast uurimis- ja selgitustööd. Komisjoni liikmetelt on aasta jooksul ilmunud üle 50 looduskaitseteemalise artikli, juhendatud ekskursioone, esinetud raadios ja televisioonis. Uurimismatkad on komisjoni liikmeid viinud maakera erinevaise paigusse (Aarfikasse, Austraaliasse, Uus-Meremaale, Tasmaaniasse, Prantsusmaale, Luxemburi, Saksamaale jm.). Olgu kodustest tegemistest märgitud võitlus Pärnu rannaniitude kaitse (Vilma Kuusk), Paljassaare ja Pakri poolsaare geoloogiliste objektide kaitse korraldamisel /Avo Miidel/.

Komisjon on olnud heades sidemetes Eesti Keskkonnaministeeriumi, Eestimaa Looduse Fondi, Eesti Looduseuurijate Seltsi jt. teadus ja keskkonnakaitse asutustega. Komisjoni tegevust toetasid rahaliselt Keskkonnaministeerium ja Eesti Teaduste Akadeemia.

Urmas Tartes
Eesti TA Looduskaitse Komisjoni esimees
21.01.1999